

Рідна Школа

Ч. 2 (3)

ТРАВЕНЬ, 1958

Рік IV.

НА ДЕНЬ МАТЕРІ-УКРАЇНКИ

**
*

Ходить сон коло вікон,
а дрімота коло плота..."
(З народної колисанки)

Люляй, люляй, сину!
Вкрию ніжик, плечі.
Тінь поклавши синю,
день схилився надвечір.
А дрімки вже впарі
й місяць під горою,
принесуть киптарик
з нитки дорогої.
Покладуть зненацька
точеную кулю,
шаблю ще й козацьку...
Люляй, сину, люляй!

Оксана Лятуринська
(Із збірки "княжа емаль")

ПРИКАЗКИ:

Учи жінку без дітей, а дітей без людей.

Мати однією рукою б'є, а другою гладить.

У кого ненька, в того й голівка гладенька.

Як не стане, то батько дістане, як не буде — то матінка здобуде.

У дитини заболить пальчик, а у матері серце.

Не та мати, що родила, а та, що вигодувала.

Шануй батька й неньку — буде тобі скрізь гарненько.

О. Грицай

В ДЕНЬ МАТЕРІ

Мамо, матусю,
Серце єдине,
Ти найщиріша в світі любов!
До тебе думка
З тугою лине,
Ти дітям хата, пристань, покров.
Тен на чужині
Ти рідний край нам,
Ти нам вітчизна, голос її;
Мамо, кринице
Благ життєдайна,
Преповні подяки діти твої!
Твій материнський
Труд — всежертвенний,
В нім міць і сила — всього життя.
Бажкий, невпинний,
Та небуденний
Веде діток він на шлях пуття.
У сірі будні
Сірого труду
Світлом твоєю, матусю, любов!
Йй у хвалу я
Слів не добуду:
Мама ж — найкраще слово всіх мов.
Мати дитині —
Вишневий садочок,
Повний погоди, миру й тиші..
Мамине серце —
Божий куточок,
Рай — світ любови людській душі.
І хай за гори
І хай за море —
Щоб ти лиш, мамо, з нами була!
Ти серцем світла —
Пресвітла зоре,
Вкраїнська мамо — тобі хвала!

ДРУЗІ!

ЖУРНАЛ "РІДНА ШКОЛА" МОЖЕ ВИХОДИТИ ДРУКОМ ПІД УМОВОЮ, ЩО ШЕ СЬОГОДНІ ВИШЛЕТЕ СВОЮ ЗАБОРГОВАНУ АБО БІЖУЧУ ПЕРЕДПЛАТУ.

ВАМИ ПРИСІДНАНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДУЖЕ ПОБАЖАНІ, БО ЦЕ ДАСТЬ НАМ ЗМОГУ:

- 1) ДРУКУВАТИ ЖУРНАЛ БЕЗ ОПІЗНЕННЯ
- 2) ПОЛІПШИТИ ЗМІСТ ТА ГРАФІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ
- 3) ДОДАТИ ПІСЛЯ ФЕРІЙ МЕТОДИЧНО-НАУКОВИЙ ДОДАТОК.

Адміністрація Р. III.

Єдино на потребу

(Найважливіше завдання українських батьків)

Виховання дітвори в дусі наших релігійно-національних традицій — це найважливіше завдання батьків і всієї зорганізованої української громади.

Наша приповідка каже: "Добрі діти — батькам вінець, а лихі — кінець". У цих кількох словах міститься вся мудрість, вага і відповідальність виховання, бо тільки виховані діти — є добрі, а не виховані — лихі. Перші, тобто виховані і добрі, — це окраса батьків, громади й народу, а не виховані — їхня ганьба і нещастя. Мало того, виховані діти самі щасливі у житті і щастя приносять усім із собою. І, навпаки, невиховані — самі не мають долі і приносять, "кінець", кажучи словами нашої приказки, усьому, з чим тільки зустрічаються.

Виховання молодого покоління це занадто важлива справа, а водночас вона й дуже важка.

В Україні звикли говорити старі, досвідчені люди: "Дитину виховати — це камінь гризти". Коли тяжко було виховувати дітей в Україні, то що можна казати про тутешній американський ґрунт. Тут виховання здається просто непосильною справою. Нещодавно відбуті виховні конференції чільних представників американського і канадійського культурного світу одногласно ствердили, що Америка і Канада переживають важку виховну кризу, яка жакливо ослаблює їх у змаганні за їхнє місце у світі. Про кризу цю сьогодні пишеться і дискутується дуже багато. Покликані спеціально до цього люди шукать способів, як зарадити занепадові дисципліни, як викоринити ліниство та інші вади тутешніх дітей і молоді, як скріпити авторитет учителів і самої школи, як поліпшити організацію шкільних програм.

Українські батьки, крім цих загальних проблем, мають ще одну велику турбоу, а саме: як затримати нашу дитвору при нашому народі і виховати її на добрих українських громадян-патріотів. Це завдання-турбота є почесним покликанням українських батьків, від якого ніхто не може звільнитись. Але водночас воно накладає на батьків цілий ряд важливих обов'язків. Вони повинні подбати, щоб їхні діти постійно і пильно відвідували Рідну Школу, українознавчі курси, молодечі організації (Пласт, СУМ, СУМК, МУН, ОДУМ та ін.), щоб у кожній українській хаті була добірна українська бібліотека, зокрема для дитвори. Але на цьому ще не кінець. Найважливішою справою є духовна атмосфера родинної хати, що в осередку усіх заінтересувань кладе виховання української дитини на першому місці. Не бизнес, не праця, не розвага, але духовий і фізичний розвиток дитини повинен бути осередком заінтересувань українських батьків. Добро дитини, а не інші міркування, мусять вирішувати всі справи, пляни і турботи родинного життя. Де, в котрій околиці міста треба купити хату, чи мати може ходити до праці, з ким утримувати товариське життя, які телевізійні і радієві програми можна і треба оглядати й слухати, які книжки і газети читати — ці і багато інших питань — є основними для всебічного розвитку нашої дитвори. Іноді трудно повірити, як найбільшче докільля родинної хати формує духове обличчя дитини, її звички, спосіб говорення, погляди на різні справи, що помалу-малу стають переконаннями і основою характеру на все життя.

Американське виховання опинилося у сліпій вулиці і переживає кризу не тому, що тут недостатньо платять учителям за їхню працю, або немає добрих шкільних будинків. Головний недолік тутешнього виховання — це недостатній духово-культурний авторитет родинного дому. Дуже часто його попросту немає. Окрім того, бракує належного виховання. Діти попадають на неласку вулиці, поганого товариства, жажливих каміксів та іншого лиха, що моральною отрутою і духовим спустошенням заливає сьогоднішнє життя, особливо великих міст і метрополій.

Цей факт повинні мати українські батьки завжди на оці. Пам'ятаючи про нього, вони повинні зробити все, щоб їхня родинна хата була надихана культурною атмосферою, високим почуттям ладу і дисципліни, духом праці і жертви.

Українські батьки мусять пам'ятати, що тільки така родинна хата зможе забезпечити їхніх дітей від небезпек нашої неморальної доби і дати їм на ціле життя скарб, якого не забере вода, не спалить вогонь і злодій не вкраде.

Нарешті ще одна увага: Як у всіх людських справах, так і у вихованні дітей, треба триматися старої і мудрої поради: "Бога взивай і рук прикладай!". Треба робити все, що в наших силах, а водночас просити благословення з неба, щоб наша виховна праця не була даремна, але дала багатий урожай для наших дітей, які являють собою радість для батьків і гордість для усього народу.

Яр. Чумак

Про красу рідної мови

(Гумореска)

Отже, це було так...

Як лише тато, мама, тета і бабуся приїхали до Америки, то сильно дбали за чистоту української мови. Був проклямований наказ ч. 1: в хаті, на вулиці, в парку діти мусять говорити тільки по-українському! Ну, в школі, як Бог дасть, але в хаті — обов'язково! Читати українські книжечки. Слухати українську радіопрограму. Вивчати і деклямувати українські віршики.

І не мішати, боронь Боже, до наших — англійських слів!

На це був покладений особливий натиск. А завершенням тієї рідномовної акції була свинка з порцеляни, або так званий по-американськи пігі-бенк". По-нашому просто — скарбонка.

Мама поставила скарбонку на столі і заявила дітям:

— Слухайте уважно: хто скаже мені в хаті щось не-понашому, або перекрутить українське слово на американське, мусить за кару кинути в скарбонку цента!

— Ой, то я, здається, збанкрутую! — зідхнув поважно, як старичок, малий Богдан.

— Нічого, — потішила його мама, — ця кара тільки вийде вам нажиток. Як у скарбонці назбирається багато грошей, то я куплю вам за те гарну українську книжку.

Ну, треба сказати, що зразу діточкам приходилося сутужно і їхні центи рясно падали в скарбонку. Просто — ніяк таки не встережешся, щоб не ляпнути щось по-англійському! Прибіжиш зі школи, чи з вулиці, забудешся та й бабах! — якесь "окей", або "вай нат", а в хаті скрізь розставлені підслухові апарати: як не почує мама, то почує тета, як не тета, то бабуся або тато, та й зараз:

— Даню, цента до скарбонки!

— Сяню, цента!

І так порцелянова свинка перебувала, нівроку, на вазі.

Але — часи міняються, як кажуть філософи. А люди також. Пішов татко до одної фабрики, а мамця до другої. Тета пішла шити, а бабуся "клінувати" (тут з мене цент до скарбонки!). А на роботі, в щоденній гонитві за насушним хлібом, між чужим, різномовним народом, забули батьки про чистоту милозвучної, української мови... Ой, чимраз частіше згадував татко про "джаб" і "овертайми", мамця про добру "пейду", тета про всякі "дрези", та й бабусенька, щоб здорова, стала фантазувати про якогось бойфренда".

А діточки, як ті шпіцлі поліційні, розвісили вуха і стежать за кожним вашим словом і тільки ждуть на те, котре зі старших спотикнеться. І зараз:

— Мамцю, — цента за кару!

— Бабцю, — цента!

— Тето, — цента до скарбонки!

Татко вже там центами не міг обігнати.. Як приходив до хати з праці, зараз кидав кводра до скарбонки, щоб мати чисту голову і вже

спокійно мішати горох з капустою, або милозвучну мову з не-милозвучною.

По якомусь часі малому Богданові стала ця справа трохи загадковою:

— Гм! Що воно діється з нашим старшим поколінням? — спитав раз в сестри Оксанки. — Чому вони так погано говорять по-українському від якогось часу?

Старша і дуже розумна Оксанка вмить знайшла пояснення для братчика.

— Богданчику, — сказала, — наші батьки, тета і бабуса вміють чудово по-українському говорити, але вони зумисне так калічать, щоб у скарбонці назбиралося більше грошей — для нас, на гарні книжечки. Розумієш тепер?

— Розумію, — зідхнув Богданко. — Ти уяви собі — яке добре й миле це наше старше покоління!

Малий повірив. А, може, й удавав, що вірить...

ШКІЛЬНА РАДА ПРИ УККА

Шкільна Рада в США є сьогодні в другому етапі своєї діяльності. В першому — від 1953 до 1956 рр. — перед нею стояли завдання: створювати нові осередки Шкіл та Курсів Українознавства, зв'язувати між собою всі вже існуючі та оформити їх на один зразок. Дати всім одні програми, однакові підручники, педагогічну поміч та педагогічний нагляд.

Це все пророблено — можна сказати, навіть дуже успішно. Сьогодні навчаються українознавства в 50 Школах (Курсах), під проводом 130 фахових педагогів, біля 2,350 дітей. Педагогічний нагляд над навчанням виконують 7 інспекторів у своїх районах, що поділяються на дві округи: Нью-Йоркську та Шикагівську.

До диспозиції шкіл поставлено нововидані: Програми навчання, Буквар (до спілки з приватним видавцем), Граматику української мови, Читанку II, Читанку III, Читанку IV, "Промені" (для У і УІ кл.), Граматичні вправи II і III, Руханку (гри, забави).

З 1957 роком, у другому етапі, виросли перед Управою Шкільної Ради нові завдання:

1. Опрацювати нові, поширені програми.
2. Перевидати виправлені підручники, що вже на вичерпанні.
3. Видати підручники, що їх бракує.
4. Перейти на нові методи навчання та способи їх переведення.

5. Охопити школами більшу кількість дітей.

6. Подбати про їхнє належне моральне виховання.

7. Подбати про свіжий доплив учительських сил.

Починаючи здійснювати новий план праці, Шкільна Рада опрацювала — з допомогою 20 педагогів — Нові Програми, які випробовуються в усіх Школах та за місяць підуть до друку.

1. Вже надруковано й розіслано школам "Географію України" для нижчих клас.

2. Закінчується друк "Читанки У" і "Читанки УІ".

3. Є в друку "Граматичні вправи ІУ".

4. Рецензійна Комісія Шкільної Ради розглядає приготований до друку підручник "Природа України".

Поза звичайним, т. зв. класним навчанням, вже випробовується т. зв. позакласне навчання: учитель готує кількох дітей, що живуть задалеко від школи із матеріялу якоїсь класи, а при кінці року приводить їх до річного іспиту.

Виправдала себе і третя, "виїздна метода", коли в означений день, на провінції, батьки привозять дітей з ферм у певну місцевість, до якої приїздить наш учитель і переводить групове навчання.

З успіхом проходить і четверта, позаочна, метода навчання, що її стосує Шикагівська Шкільна Округа.

Шкільна Рада подбала про те, що

Любіть усіх своїх дітей однаковою любов'ю!

Батьки мусять усім своїм дітям однакову любов виявляти: всі діти для них повинні бути рівні. Не сміє бути серед дітей особливих любимців тата чи мами.

В практиці бачимо, що нема майже сім'ї, в якій би не було "татових донечок" і "маминих мізинчиків". Як тільки зайдете в сім'ю, що має більше дітей, всюди почуєте: "Це мамин "пупільок", а то татів синок. Це явище таке поширене, що навіть найінтелігентніші батьки, які здебільшого вміють дітей виховувати, допускають його у своїй хаті, забуваючи, що роблять велику кривду своїм дітям і несвідомо стають інколи спричинниками їх духового каліцтва. Горе бо батькам і матерям, коли сліпі, невинуваті почування керують ними й кажуть їм робити ріжницю серед дітей! Якже часто трапляється, що батько любить більше одну дитину, бо вона чемна, спокійна і слухняна, а мати не любить котроїсь донечки, бо вона вперта, не така гарна, як інші!

Дитина, яку батьки гірше трактують у родині, ніж інших дітей, запам'ятає собі це на ціле життя. Вона вже в хаті батьків відчуває свою велику кривду та з жалем до батьків піде в дальше життя.

Якщо нерівне трактування дітей назвемо кривдою й несправедливістю, то вже просто як злочин треба розглядати факт, коли батьки виявляють менше любови дитині фізично нерозвиненій і кволій. Це великий злочин, бо якраз та дитина потребує їхньої любови, неначе ліку. Коли ж батьки менше люблять дитину, яка стоїть нежче від інших дітей морально й духово, то вливають в організм такої дитини отруту, яка дає завжди шкідливі наслідки.

Погляньмо кругом себе: Котра дитина в сім'ї буває здебільшого "попелюшкою"? Це не завжди дитина найгірша; це часто дитина найліпша, але може менше гарна, менше талановита, менше балакуча. Це здебільшого Корделія між доньками короля Ліра або Давид серед синів Есея. Це здебільшого діти з глибиною чуття, якого часто не розуміють батьки, з великою посвятою й покорюю, які можна б використати для великих діл, якщо б батьки були мудрі й краще розуміли психологію дитини. Пригадаймо собі малого Демостена, усплідженого серед дітей, бо був кволий, фізично слабо розвинений і мав велику хибу в мові. Великою мукою для нього було вимовити звук "р" і всі з нього насміхалися. А він відчував боляче свою кривду, тікав від ровесників, що з нього глузували, замикався сам у собі. Хоч дуже любив свою неньку, не хотів називати її нейдорожчим словом "матер", бо в тому слові був страшний звук "р". Тільки одна рідна мати не сміялася з нього; навпаки, вона його підбадьорювала й прищеплювала йому віру в життя. Її велика любов до кволої дитини, яка вимовляла зле звуки, зробила те, що з дитини виріс найбільший грецький оратор.

З Франкового малого Мирона всі в хаті насміхалися, бо він був якийсь чудний і не такий, як усі люди. "Туманом вісімнадцятим" нази-

Український Технічний Інститут у Нью-Йорку створив новий Відділ Педагогічний, який має готувати молоді педаго-

гічні сили.

Д-р Володимир Калина
Голова Шкільної Ради при УККА.

вали його, бо він мусів завжди сказати якусь "дурницю". Навіть рідна мати не розуміла дитини і глузуванням кривдила його. Але батько розумів добре малого Мирона; він ніколи з нього не глузував, поважно сприймав усе, з чого його дитина звирювалася перед ним. І тільки завдяки вмілому вихованню батька малий Мирон виріс на небуденну людину.

Хай буде, що котрась дитина в хаті менше обдарована духово, не така понятлива, як інші, нелегко розуміє в школі, чого її вчать, може й відстає в науці. Чи це для батька й матері може бути причиною, щоб таку дитину менше любити? Котра ж дитина в сім'ї потребує більше батьків: талановита, чи духово упосліджена, чемна, чи нечемна? Якраз для тих упосліджених чи нечемних батьківська любов може бути єдиною дошкою рятунку, що не дозволить дитині заломитися! Для хворих фізично батьківська любов є доброю піклувальницею, для хворих духово й морально любов батька й матері є самим ліком. Батьки, які несправедливо трактують таких дітей, відмовляють їм того ліку, який міг би дітей врятувати для життя. Трактуючи гірше таку дитину в сім'ї, батьки самі штовхають її в атмосферу ненависти й отруюють душу дитини на все життя.

Мудра й талановита дитина й без особливої батьківської опіки може дійти до великого розуму та глибокого знання. Але дитина слаба духово без любови й опіки батьків легко може змарнуватися та пропасти для суспільства.

Батькам треба запам'ятати, що їхня дитина буде такою, якою вони собі її виховують. Бо дитина — це діамант, що набирає великої вартості аж тоді, коли вміла рука його відповідно оформить.

КИЇВСЬКА ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА

Народня легенда

Київська Печерська Лавра зветься так тому, що той майстер, що її будував, називався Лавро. Він мав ще одинадцять братів, таких, як і він сам. А як мав він ставити ту церкву, то три дні постив, молився і просив Бога, щоб поміг поставити йому церкву, але таку, якої ніде нема на світі.

І взялися ці дванадцять братів ставити церкву. От ставили вони й ставили, та якесь чудо творилося: що протягом дня вони поставлять, те за ніч увійде в землю і не слідно роботи. Молодші брати дивувалися, але найстарший не казав нічого. Ставили вони так цілих дванадцять років, і все, що поставили, входило в землю. Аж нарешті каже Лавро:

— Досить, буде, браття, треба нам уже завершувати.

Узяли вони й завершили, як має бути, дали баню і хрест і скінчили роботу. Та й дивувалися всі і ждали, що з того буде. Аж тут зачала церква із землі виходити потрохи щонаочі так, як перше входила. І так за одинадцять ночей вона вийшла вже вся і стала висока, така висока, що люди не бачили ще такої. Міркували тоді люди та й кажуть:

— А бачиш, що Бог так навмисне зробив, що церква входила в землю, інакше ти б не поставив її таку високу!

А ті майстри зараз усі повмирали, тільки найстарший остався живий та пішов у світ. А тих поховали всіх у печері під церквою, кожному

Педагог

Співпраця батьків зі школою

Головне завдання учителів Рідних Шкіл — дати нашій дітворі знання з українознавчих дисциплін, але в наших умовах його дуже важко виконати, бо діти, крім того, що перевтомлені цілоденним навчанням у державній школі, ще й чують навколо не українську мову. Щоб учителі Рідних Шкіл могли виконати належно свій обов'язок, їм конечно потрібна допомога від батьків.

Розгляймо ж хоч побіжно ту батьківську допомогу. Перше за все дитині чи дітям треба створити відповідні умови для навчання українознавчих дисциплін, отже, слід купити відповідні шкільні підручники, мапу України тощо. Дуже важливе, щоб дитина мала окремий куток чи кімнатку. Під час її праці повинен бути в домі спокій, також не слід дитину відривати від навчання побічними запитаннями чи користуватися без нагальної потреби з її послуг.

Найкраще як дитина сідає за книжку вдень. Недобре також, якщо вона вчиться задовго. Зробіть для неї після кожних сорока чи п'ятидесяти хвилин навчання десятихвилинну перерву.

дали труну і повідкриваних поставили разом, бо вони святі стали.

Минуло може одинадцять літ, коли той брат, що жив іще, почув, що й йому пора вмирати. І пішов він просто до тої печері, де його брати лежали, та й каже до одного:

— Посунься, брате, нехай і я ляжу коло тебе!

Вмерлий брат посунувся, а той ліг коло нього, але не мав де одної ноги покласти, та й поставив її на своїй другій нозі так, що зігнув коліно. І так там все є й донині, всі лежать, як живі, звичайно святі люди.

Кімнатка, де дитина вчиться, мусить мати свіже повітря, тому провітрюйте її частіше. Не дозволяйте дитині учитися лежачи чи під час їжі. Звертайте увагу, як вона сидить, чи не горбиться при читанні або писанні.

Багато батьків зовсім не цікавляться дитиною. Вони кажуть, що це справа школи й учителів. Деякі цікавляться навчанням забагато і навіть виконують завдання, що їх дістає дитина в школі. І так і так недобре. Дитині треба допомагати, треба цікавитися тим, що вона знає, як вона учиться, чи виконує домашні завдання. Якщо дитина має труднощі в науці чи у виконанні шкільної вправи — допоможіть їй, роз'ясніть, але ніколи не пишіть такого завдання для дитини самі. Дуже добре, як батько спитає щоденно дитину, що вона вчила в школі, чого вже навчилася. Якщо вона має завдання вивчити напам'ять віршик — послухайте, як вона його вивчила. Якщо вчитель дав дитині завдання прочитати якусь книжку, допилюйте, щоб вона ту книжку прочитала і перепитайте, чи вона знає її зміст.

Відомо, що в наших умовах батько втомлений цілоденною працею на фабриці чи деінде, а мати домашніми справами та сім'єю. Все ж таки ви мусите знайти час для дитини чи дітей, що ходять до Рідної Школи. Ваша щільна співпраця з учителем допоможе нам затримати дитину при українстві й зацікавить її українською мовою, історією, культурою. Відвідайте час від часу директора чи вчителя Рідної Школи, переговоріть з ним про знання і зацікавлення вашої дитини. Слідкуйте за обіжниками Рідних Шкіл, а в тому передплатіть і читайте ваш журнал "Рідна Школа".

Пам'ятайте, що наука це важка праця і привчайте до цього свою дитину. Багато батьків уважають науку в Рідній Школі за забавку. Деякі так і кажуть, що посилають дитину до школи тому, що хочуть мати кілька годин спокою. Таке ставлення до справи — каригідне. Пам'ятайте, що педагоги Рідних Шкіл це не няньки для ваших дітей, але люди науки, які в невідрадних для них самих умовах посвячують свій час і здоров'я для того, щоб допомогти вам затримати дитвору для себе, для української спільноти, для національних ідей.

Мало того, що деякі батьки не звертають належної уваги на те, якою мовою їхні діти розмовляють між собою, але є ще й такі, що кажуть своїм дітям говорити до них неукраїнською мовою, бо вони хочуть ту мову вивчити.

Пам'ятайте теж, що дитину треба зацікавлювати українськими справами. Вона повинна мати свою українську бібліотечку, передплатіть їй дитячий журнал, розкажіть їй цікаву казку чи історію, не говоріть при дитині про негативні чи від'ємні сторінки еміграційного чи домашнього життя в рідному краю. А вже аж ніяк не можна критикувати при дітях учителів! Про негативи вона дізнається сама як виросте, а покищо збудіть у ній любов до України та до рідного народу, очевидно, пам'ятаючи про вияснення кривд, що їх заподіяли нам вороги. Час від часу підіть з дитиною на добру українську виставу чи концерт. Дотримуйтесь вдома наших традиційних звичаїв, відвідуйте з дітьми українську церкву та інші українські родини, особливе ті, де є дитячі ровесники.

Рідна Школа тільки при вашій, батьки, допомозі, зможе належно виконати своє завдання і вчителі передадуть вашим дітям потрібні знання.

НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ ЦЕ ПАРАЛЕЛЬНІ ПРОЦЕСИ НОВІТНЬОЇ ШКОЛИ

(Уривок з доповіді під час II. Педаг. Конференції ОУП в Торонто)

Щоб навчання йшло рівнобіжно з вихованням, воно мусить бути конкретне й зосереджене в самому житті. Треба відкинути вербальне навчання і виключно теоретичне. Навчання мусить змагати до того, щоб виплекати в дитині тягу до самостійної праці, до самостійних висновків, що є запорукою дальшої самоосвіти учня. Школа повинна навчити дитину користатись самостійно з книжок і журналів, самостійно студіювати. Навчання рідної мови, історії, літератури полягає у великій своїй частині на читанні, тому навчання цих предметів треба повести так, щоб дитина полюбила книжку.

Суха, неінтересна вербальна подача нових відомостей не виробить в дитині захоплення й любови до науки. Учитель повинен досліджувати й експериментувати разом з учнями, радіти разом з ними кожним новим досягненням, кожною новою статтею в дитячому журналі, кожною новою книжкою. Учитель повинен читати з дітьми не системою нудного шкільного читання, а системою спільного зацікавлення даною проблемою. Учні повинні відчувати, що дана проблема так само цікава для вчителя, як і для них. Треба навчити дитину користуватися джерелами, шукати в них розв'язки питань, нових відомостей, зв'язаних з питанням, обговорюваним у школі.

В Рідній Школі кладемо найбільшу вагу на національне й релігійне виховання наших дітей і тому основним є навчання релігії та українського обряду, навчання рідної мови, історії, географії та мистецтва України.

Навчання української грамоти треба повести так, щоб воно справляло дитині приємність, а не було примусом. Навчання грамоти мусить бути легке, сприятливе, оперте на найближчому оточенні, починаючи від знаного і по черзі переходити через менше знане до незнаного. Легкість в перших початках навчання української мови дасть дітям зближення до рідної мови і радість з перших осягів. Осяги дитини дають їй вдовілля, а тим самим приємність і охоту далі вчитися цієї мови. Приємність, охота й вдовілля це завдаток тієї любови до свого рідного, що є метою праці вчителя в Рідній Школі.

Навчання української мови, історії, географії, мистецтва України мусить бути в першу чергу, як і в кожній школі, достосоване до періоду психічного розвитку дитини. Поважні, політичного, історичного чи суспільного характеру твори письменників як н. пр. *Послання* у Шевченка, чи *Каменярі* Франка, чи хоч би *Гамалія* Шевченка не надаються для дитини у віці народньої школи. Дивне, неприродне, ба навіть неприємне враження робить дитина, яка виголошує поважний, для її віку невідповідний і їй незрозумілий твір. Це так само смішне, якби поважна зріла людина виголошувала віршик про *Ведмеда Ласуна* або про *Pinky*. Подекуди дитячий вірш в устах зрілої людини може набрати поважного значення, але поважний твір в устах дитини тратить на вартості.

Матеріал навчання, незвідповідний для дитячого віку, не тільки що не виховує, а навпаки, шкодить вихованню. Як неприємно вражають слова "ріж і бий невіру бусурмана", що виходить з уст 8-10, чи хоч би й 11-річної дитини.

Наше пересадне напоювання дитини звеличанням смерти за батьківщину теж шкідливе для дітей народної школи. Дитина радіє життям і смертю, хоч би як свята й героїчна, переймає її жахом. Треба учням дати приклади творчої та будуваної праці для свого народу, треба навчити їх жити для народу, здобувати знання, перемагати труднощі й перешкоди в розбудові нації, оце й буде справжнє національне й патріотичне виховання. Таке виховання повинно зачатися вже в батьківському домі. На жаль, не завжди воно там є. Діти, що приходять до Рідної Школи, знають українську мову дуже слабо, або зовсім її не знають. Мимоволі приходить на думку: якою мовою говорили батько-мати до цих дітей впродовж перших семи чи восьми років їхнього життя?

Учителеві Рідної Школи приходить вчити української мови як чужої. Тут він мусить виявити весь свій педагогічний талант і весь свій мистецький виховний підхід, щоб переконати таку дитину, що ця ще чужа їй мова це її рідна.

В більшості випадків батьки не дали ніякого національного виховання, а публічна школа дала чужонаціональне виховання. Якими засобами підійти до цієї дитини, яка вже насякла чужою мовою, живе життям чужого оточення? До неї можна підійти тільки шляхом її дитячих зацікавлень, дитячих поривів, дитячої життєрадості. Навчання українознавчих дисциплін мусить бути достосоване до вимог дитячого віку і її духового розвою, до її природної активності.

Навчання в Рідній Школі повинно виробити в дітей український національний світогляд. Кожна дисципліна повинна дати певну суму навиків. Навчання історії України повинно дати дитині не тільки почуття приналежності до тієї нації, яка творила цю історію, але теж свідомість, що ми сьогодні далі продовжуємо цю історію, ми є творцями сучасної, а діти будуть творцями майбутньої історії. Шабльонове заучування історичних дат, імен володарів та їхніх воєн не дасть національного виховання. Новітнє навчання історії хоче, щоб учні пізнали життя народу, його ріст і творчість, його відпорність, фізичну тугість і духову структуру, що виявляється в керманічах народу, його історичних подіях і формі правління. Чим яскравіше викажемо дітям життєздатність і тугість народу, тим сильніше заговоримо до душі й серця дитини. Самі жертви й могили без позитивних вислідів не збудять в учнях захоплення. Учням треба показати наші здобутки, нашу відпорність і життєздатність.

Навчання географії України мусить іти шляхом порівнювання з географією країни нашого поселення. Воно повинно показати багатство й красу нашої батьківщини, повинно вказати невичерпні можливості господарського росту. Усе те треба подавати у формі сприймливий для дітей даного віку. Не той учитель добрий, що зумів натолочити в мозки дітей великі кількості знання, а той, що зумів тим знанням добитися правдивого національного виховання, себто пошани й любови до всього, що українське, радости й вдоволення учнів з їхньої приналежності до української нації, готовости працювати, сягати верхів і перемагати з думкою про Україну.

Навчання української музики, співу, мистецтва допомагає у великій мірі національному вихованню, впливає на розвій естетичного почуття, розвиває вроджені здібності учня, вчить його прикрашувати й роз'яснювати сірі будні естетичними розвагами, вчить його любити красу. Лекції співу, рисунків, вишивання, писання писанок, танців, відвідування вистав і показів українських мистецьких виробів це одночасно наука й естетичне виховання за рідними зразками й стилем.

В Рідній Школі треба покласти велику вагу на релігійне виховання. Кожна лекція надається на те, щоб показати залежність людини від Бога, вказати на Його всемогутність, Його любов. Добирати відповідну лектуру, вказувати на живі приклади правдивого християнського життя, яке спирається не на зверхніх виявах набожності, а в глибокому відчутті і зрозумінні існування Бога, Його всюдиприявності. Виучування довгих незрозумілих молитов знеохочує дітей, вони стараються уникати молитви. Рідна Школа мусить познайомити дітей з українським церковним обрядом, вказуючи на його красу й багатство.

Школа формує соціальне виховання учнів. Вихованки є оточені середовищем, яке на них ділає і на яке вони реагують. Рідна Школа є для наших дітей українським середовищем. Яке буде це середовище і його організація, така буде думка дітей про всю українську спільноту в країні поселення, а то й про весь народ.

Вітай, весно!

Під таким гаслом ОУПК улаштувало дитячу костюмову забаву в Торонті дня 4 травня ц. р. в залі УНО о годині 3-ій пополудні.

Небо було голубе і чисте. Здавалось, сонце пригріває, та коли вітер "подув", ніхто й не чув того сонця.

В таку то холодну погоду вже від пів до третьої пополудні збиралась дівтора до розкішно прибраної залі на забаву.

На стінах непомітно були розміщені під мистецьким доглядом п-ні Г. Новаківської, немов живі: качечки, зайчики, ведмедик, котик, півник і інші звірятка; між зеленню і квітами були розмальовані вулики й бджоли, що здавалось, гудуть, далі видні були розмальовані дитячі постаті в українських народніх строях, сумівських і пластових, немов гагілки виводять. Стеля також оздоблена різнокольоровими м'ячиками.

Зчинився гамір. Веселий настрій у дітей, їхні розмови оживили залю й робили враження, що це розспівалися пташки у лісі. Близько 160 діточок, майже з цілого Торонта зійшлися.

Втім ніжна скрипка "Ябця" при супроводі інших інструментів доповнює дитяче щebetання, мелодією маршовою діти при допомозі пластунок стають парами і починають маршувати кругом залі. Забава почалась.

Тепер саме була нагода приглянутися до різноманітних одягів, і як гарно кожна мати старалась прибрати свою "потіху".

Були там квіти: фіялки, троянди, незабудьки, братчики, дзвіночки; були звірятка: як от зайчики, ведмедики, лисичка; був бузько і качечка, метелики різнобарвні, і джмелі, навіть ніч із місяцем і зірками, сніжно-білі балетниці і один лише князенко, що гордо по цілій залі походжав, та козаки. Не бракувало й дівчаток в українських народніх строях.

Гомін пісень, звуки оркестри, рух дитячих кроків і все те разом взяте нагадувало колишні добрі часи у рідному краю. Як тоді, так і тепер під умілим проводом учителів і пластунів втішалися успіхом такі забави й лишали приємні спогади на ціле життя.

Пластунки із деякими учителями щиро зайнялись проведенням різних забав із дітьми. Нові забави, слова чи рухи діти з місця засвоювали собі без жодних труднощів.

По двох годинах комітет пань під проводом п-ні М. Зеленої відкрив буфет для малят із смачними стравами. Всі вони з великою радістю посідали до столів, а пластунки "штафетою" подавали готові із присмаками чи солодощами тарілки для кожної дитини. Протягом якогось часу малята споживали дар Божий, а пластунки "заробили" також по тарілці за свій труд біля дітей.

Опісля діти ще танцювали під звуки музики — навіть "козачка" і "вальса" — і так зблизився кінець забави.

Три години діти мали культурну розвагу в українському дусі. Діти мали нагоду познайомитися одне з одним. Були це діти з Рідних Шкіл як теж дошкільного віку. Єднання дітей в такому гурті (а це вже друга того роду забава започаткована Управою ОУПК), як теж цьогорічний, спільний Шевченківський Концерт, це дуже корисна праця, вимагає багато труду, але як же вона корисна і яке виховне значення має на цьому континенті для наших усіх дітей.

Торонто, травень 1958

Білецький

Засади праці вчителя-громадянина

(Закінчення)

Карпатська Україна в роках 1923 - 1938. Ця забута "Карпатська Русь", змосквофільчена, змадяризована, а коли там появилвся український учитель, емігрант з Наддніпрянщини і Галичини, і той, що закінчив українські школи в Подєбрадах і в Празі та пішов учителювати на найнижче становище народнього вчителя, то та затуркана "Карпатська Русь" 1938 р. проголошує свою самостійну державність як частку великої і соборної України. Український учитель там блискуче склав іспит на учителя-громадянина.

Учитель серед народу — це не тільки фаховий учитель, а все: до-радник, кооператор, агроном, організатор, музикант, диригент хору, оркестри; отже, на якому б полі й фаху не працював, перед ним красномовно встає його діло: не Карпатська Русь, а Карпатська Україна, як самостійна українська Держава.

От таким учителем-громадянином повинен бути кожний з нас, учителів, що пішов у широкий світ до українського народу, щоб із невиліника зробити його свідомим українцем. Таку метаморфозу може дозволити собі тільки вчитель-громадянин.

А скільки таких учителів, яких імен ми не знаєм, було в Галичині, на Буковині, на Україні Наддніпрянській! Це все ті учителі-громадяни, що організують українське суспільство, організують і усвідомлюють його.

го психіку і включають народ у велику родину свідомих громадян, що творять націю.

V

Отже, учитель - громадянин, щоб бути на висоті своїх завдань, повинен мати викристалізований світогляд і ясну громадянську і національно-політичну лінію. Сучасна доба — це доба, в якій борються не інтереси й цінності матеріальної вартості, а борються передусім чисті ідеї. Ця чисто ідейна боротьба в сучасну добу пронизує все — літературу, мистецтво, театр, політику, державну працю, всі мирні конференції. Від цієї ідейної боротьби не може відмовитись і вчитель. Змагаються два світи і два світогляди: матеріалістичний світ тоталізму й диктатури пролетаріату і світ ідеалізму та демократії. І ми, вчителі, повинні в цій боротьбі зайняти те чи інше місце й взяти участь у цій ієдологічній боротьбі. І для нас ясно, що ми станемо проти матеріалістичного світогляду, проти матеріалістичних змагань і на боці ідеалізму та демократії. Отже, ідеалізм, себто світогляд, що кладе в основу свого пізнання, віри й діяльності не матеріальне начало, а духове. Не одним лише хлібом і матеріальним зиском буде людина живою, а насамперед духовими ідеалами вищої правди, добра, права й гуманності, волі людини як вищої духової вартості — оце все те, за що бореться ідеалістичний світ. Дух і природа людини тут поєднуються у вище Я її духовості, що втілюється в її моральні принципи категоричного веління її розуму, в її добру волю, що діє морально. Тільки добра воля людини веде її до добрих чинів, а не до себелюбства, егоїзму, тільки високий характер об'єднує внутрішній духовий світ і зверхній, змисловий фізичний в один світ вищий, що існує як якась вища цілість, що зветься духовістю окремої людини, духовістю нації. Тому мета кожного вчителя — не утилітарне персональне щастя, зв'язане з низкою тільки особистих приємностей і особистого задоволення, а високі ідеали людини, високі цінності народу, його культури, високі вартості моральні, національні, високі ідеали нації, що є вищі за все інше й досягнення їх — це вища ціль наших прямувань.

Людина живе, бо призначена жити. Але призначення цього життя в тому, щоб людина діяла, поступала відповідно до істотності своїх найвищих прямувань. А увесь сенс цих вищих прямувань спочиває в витворі нею духових цінностей, в вияві духових сил.

Духове життя — це основа наших завдань; духова творчість — це її зміст. Тому ми особливо високо цінимо ту людину, що розвиває свої духові сили, що творить в духовій ділянці науки, мистецтва, педагогіки щось особливо високе, вартісне: хто особливо зробив багато корисного для суспільства і нації, чи нарешті, хто зробив для свого власного духового розвитку, персонального самополіпшення. І хто сприяє розвитку своєї духовості, хто сприяє витворові національних цінностей у культурі, в школі, в народі, той досягає найвищого блага. Поширення своєї духовості на своє оточення, одухотворення життя вищими цілями, намагання з природи створити субстрат для досягнення духових вартостей, — ось у тому ховається й ціль життя людини, а вчителя особливо. Тут ціль життя окремої людини підлягає цілям суспільства. І що ліпша і спорідненіша така вольова взаємочинність, то більші можливості для багатого витвору тих духових благ. Найідеальнішою є взаємочинність волі у крові й єдності народу, у праці на добро української нації. В національний

спільноті індивідуальні цілі життя знаходяться в найтіснішій зв'язку з цілями життя всієї нації. Все, що нація творить, може бути витворене тільки її окремими членами і навпаки, національна цілість — це найкраща передумова для вільного розвитку духових сил окремого її члена. Історичне значення народу як національної суцільної одиниці не тільки в тому, що той народ в цілому зробив для кожного її окремого члена, але і в тому, що та окрема одиниця як духовна творча сила, хай то буде інтелігент чи звичайний робітник, зробила для свого народу, що вона дала позитивного до його духової скарбниці. В цьому остаточна мета і призначення окремої людини як члена нації: *Я повинен намагатися з усіх сил своїх віддати всі здібності свої, всі творчі сили і навіть життя своє, щоб Україна, моя нація стала державою, тією найвищою національною основою для якнайбільшого розвитку людських духових здібностей, для створення духових благ нації.* Таким чином визначення, що основою й метою досягнення є духовість світу, віра, що тільки моральний устрій світу приносить людству щастя, творять основи нашого ідеалізму. Українська провідна верства і зокрема учительство оцей ідеал свого світогляду і ставить в основу всього свого життя. Українське вчителство за цей ідеал, на прапорі якого стоїть уся творчість Шевченка, Франка, Лесі Українки й інших найбільших будителів наших, і має боротись, і має ставити ціллю всього свого життя.

Тому ми, вчителі, маємо визначити й послідовно проводити в нашій реальній праці серед дітей, серед народу такі національні й етичні наші завдання й вимоги:

1. Наша національна школа, яку ми в нових умовах хочемо творити, повинна бути складовою частиною всього українського національного руху.

2. Тільки той учитель цінний для нації, хто працює головно для свого народу, а не тільки для себе та своїх особистих потреб.

3. Тільки той учитель вартісний, хто великою мірою сповнений національною гордістю: я передусім українець, а потім фахівець, професор і т. ін.

4. Тільки той учитель найбільшою мірою плаче у своїй душі почуття національної гордості, хто до глибини душі і матеріальних засобів просякнутий повинністю служити своєму народові, жертвувати для його добра всім, і навіть життям своїм.

5. Основа для національної гордості є тільки там, де в народі панує свідомість національної солідарності, організованості, почуття національного споріднення і соціальної справедливості.

6. Джерело життя нації і її розвитку спочиває в її волі: але тільки така воля служить добру нації, що сприяє консолідації народу, а не його розбратові, що організує народ у вищу суспільну цілість і єдність, надає сенс його існуванню і творить з народу націю з печаткою її вищої духовості.

7. Та воля, що дезорганізує народ, розкладає його кровну єдність на окремі і ворожі одна одній групки, творить з одиниць їх лінивих, безхарактерних себелюбців, егоїстів, — така воля веде народ до згуби і занепаду.

8. Кожний народ має таку волю, яку є здатний і спроможний собі виробити та здійснити у своїм творчій покликанні й післанництві, що

конкретно втілюється в його керівнім проводі, як вияві найвищої досконалости нації.

9. Творчі сили народу здійснюються тільки тоді, коли визначаються глибокою ідеєю й високоморальним проводом учительства. В чинах його, в його провідництві і праці спочиває духовна сила народу і його майбутнє.

10. Рівність усіх людей національної спільноти здійснюється тільки і такою мірою, якою окрема людина виявить свої здібності і працездатність; тому кожна праця, вміння корисно для народу працювати — це єдина міра вартости і рівности людини.

11. Кожна корисна праця, чи то фізична, чи духовна повинна викликати глибоку пошану до неї і до тієї людини, що ту працю виконує. Праця — найбільший виховний чинник молоді і взагалі людини, вчить людину, витворює в ній ряд дисциплінуючих ідей, як консолідація, дружність, поступ, дисципліна і т. ін. Це ті сили, що їх передусім плекає вчитель і їх культивує та виховує в молоді.

12. Працездатна людина, характерна, етична, здорова є вартіснішою від людини мало продуктивної і непрацездатної.

13. Лінива і безхарактерна людина — безвартісна.

14. В духовім вихованні на першій місці повинно стояти виховання характеру, прикметами якого є статечність, певне волевове рішення, підлеглість моральним принципам, духовна шляхетність, дружність, активність, вірність ідеалам, посвята, дисципліна і послух.

Оці всі прикмети національні і моральні повинні лягти в основу світогляду і праці кожного вчителя і тоді він піднесеться на найвищий ступінь ідеалу вчителя-громадянина, сина свого народу і творця найвищих цінностей культури й духовости української нації.

(З духової спадщини ученого)

УВАГА!

УВАГА!

Вийшов з друку четвертий том цінних наукових етнографічних праць проф. Степана Килимника —

“Український рік у народніх звичаях в історичному освітленні”

Зміст: Передмова наукового Редактора, проф. д-ра Юрія Мулик-Луценка; 1. Вступ; 2. Зелена Субота; 3. Зелена Неділя; 4. Завивання берези; 5. Обряд водити тополлю; 6. Обряд Лялі; 7. Народне свято Семих; 8. Похорон Ярили; 9. Русальний тиждень; 10. Образ русалки за народньою уявою; 11. Пояснення до Зелених Свят; 12. Ходіння на ниви; 13. Очищення вод; 14. Польова Криниця; 15. Освячення та заворожіння ставків-рік, скральний похід до безодень і драговин, Безодня, Кринички; 16. Польова криниця; 17. Урочистий обхід села; 18. Обряд ГОНИТИ ШУЛЯКА; 19. СВЯТО КУПАЛА в Україні; 20. Зажинки, пошана хліба в давнину; 21. Свято вітрів.

Розмір тому — вісімка, 180 стор., ціна 1.50.

Виписати можна від автора:

Mr. S. I. KYLYMNYK ..

568 Dovercourt Road, Toronto 4, Ontario, Canada

Білий лицар

Над Сірофінікійською країною навис жах і стогін людський. Загніздився там страшний змій-дракон, що отруював своїм пекельним віддихом повітря довкола, хапав звірят і людей і пожирав їх безсердечно. Люди не могли побороти потвору, не знайшли ради, щоб унешкодити злу силу, що несла страх і ширила спустошення. До того ж знайшлися злі жерці, що проголосили змія божком, радили людям йому поклонятися і приносити в жертву найбільші цінності — власних дітей.

Ось із воріт стольного города Віріт вийшов довгий похід, що з плачем і глибоким смутком відпроваджував за мури прегарну королівську дочку. На неї саме випав жереб піти в жертву ненаситному змієві. І плакала невісткою прегарна королівна, плакали її подруги, в розпуці ломила руки її нещасна мати. А за ними ридало все населення, що лавою рушило відпровадити молоде дівча в її останню дорогу.

— Чи ж нема вже краю нашим жертвам? Коли ж скінчиться наше горе? — голосили жінки. — Що ж винна королівна, що мусить іти на поталу? — питались безнадійно чоловіки.

Зненацька над'їхав на сніжнобілому коні юний лицар. Увесь у блискучому панцері, з довгим списом в одній руці, а другою уговкував баского коня, що рвався вперед. А гарний же був юнак! З очей мов блискавки кидав, а з лиця пробивалася лицарська вдача й безстрашна відвага.

І затримав Білий Лицар сумний похід і звернувся до людей із запитом, куди ідуть із таким жалем і плачем. А коли довідався, що ведуть молоду королівну на жир страшному змієві, не надумувався довго. Він, лицар, знав лицарські повинності. Ставати в обороні слабих і покриджених, жінок і дітей — це завдання чесного лицаря. Завернувши Білий Лицар коня, знизив списа і пігнав на злого змія.

Боротьба була важка, страшна. Але переміг Білий Лицар, проколов змія списом. Мусів перемогти, бо Добро мусить кінець-кінцем побороти хоч яку велику силу зла. Інакше світ і лад у світі не міг би існувати.

**

Ось так розкажує одна з численних легенд про святого Юрія — Білого Лицаря. Святий Юрій — це взір відважного юнака, що кожної хвилини готовий посвятитися для Ідеї. Це герой молодечого пориву, рішучого, відважного чину задля Вищого Добра, задля перемоги Христової Правди на землі.

Змій — це образ зла, неправди, провісник смерті.

Перемога святого Юрія над змієм — це перемога Правди над Неправдою, Добра над Злом.

Свято Білого Лицаря припадає на час, коли життєдайна весна вбирає світ у чудову красу зелені і квітів, коли в природі могутні сили, що будить усе до життя, коли ясне сонце перемагає темніть ночі.

І Святий Юрій — символ вічної юності й весни.

А юність і весна — це дві посестри, це краса, сила, життя, це час найкращих поривів душі.

І тому свято Юрія стало особливо величним святом українського народу, святом перемоги Христової Правди, стало святом українського юнацтва, зокрема святом української пластової молоді, святом усього, що юне, живе й творче, стало святом Весни!

Богдан Кравців

СВЯТИЙ ЮРІЙ

Тої ночі з весняною бурею
Він примчався на білім коні.
— О, візьми ж і мене, святий Юрію,
У бої, на пригоди бучні!

І бажанням юнацьким окрилений
Я вхопився злотих стремен:
— І зміїв убивати дай сил мені,
боронити красунь-царівен!..

Зупинився зірками позначений,
битий хмарами шлях під конем...
Білий Лицар схилився: Юначе мій!..
Зцілював мої очі вогнем.

На хмаринках розцвів білих рож іней,
Хтось немов занавісу роздер:
Ой, навколо народ мій знеможений!
У полоні мільйони сестер!!

— О, візьми! Повели Твоїм іменем
на святі, справедливі бої!
...Сходом сонця опромінений засяв,
злотий спис у правиці моїй.

Про славного королевича Гаральда Сміливого

(Закінчення з попереднього числа)

Хто з чужинців побував тоді у Києві, на все життя залишався із найкращими про нього споминами. Але усе має свій кінець, тож і гостям приходив час покинути місто. Прийшлося і королевичеві Гаральдові їхати далі. Перед тим він попросив дозволити йому попрощатися з сім'єю Ярослава Мудрого. Прощаючися, зайшов теж до князівни Єлисаветки.

— Час мені, князівно, їхати в інші краї! — заговорив і глянув їй в очі. — Заграю тобі, князівно, пісню на прощання!

З-під широкої червоної накидки він витягнув лютню і торкнув струн. Єлисаветка вказала йому стілець. І королевич заграв-заспівав лицарську сагу, пісню про славу і вірність, про красу і любов. Оспівував свою долю: Данці напали на його батьківщину, вигнали його батька, короля Оляфа, і ворожий король, Кнут Великий, засів на норвезькому престолі. І впав смуток і жалощі на країну. Поникли радощі і забави, дівчата заслонили лица і смуток накрит темним серпанком гори і долини, міста і села Норвегії. Тоді він, Гаральд, понісся конем у світ, полинув у чужі землі, добути слави і лицарських чеснот войовника і відвоювати свою країну. Але у Києві побачив дівчину-зірку, княжатко великого народу і серце у нього затремтіло-забилося...

Гаральд скінчив. Тоді Єлисаветка покликала княжих співців, скоморохів, які тепер Гаральдові заграли на гусях українську лицарську пісню.

Співали про князенка Володимира, що розбив ворогів на чолі своєї дружини, завоював їхні землі і вони корилися його сміливості. І збив ворога, як сокіл збиває галиці у лету, а бій був страшний; дерева хилилися, клонилася низько трава; боги кидали вогонь з полум'яних рогів. А коли усе успокоїлося і князенко засів на батьківському престолі, тоді згадав дівчину гарну князівну литовську. Післав у далекий край боярина Дуная Звановича і цей привіз йому панянку красну у сріблі і золоті, у самоцвітній красній короні.

Гаральд задумався. Коли скоморохи вийшли, він встав і кинув лютню на землю.

— Я зрозумів, князівно. Ти відповіла мені піснею. Здобути мені славу й золото, здобути мені королівський престіл і аж тоді забрати до себе українську дівчину, щоб засіла на норвезькому троні.

Єлисаветка встала.

— Прощай, дівчино, — казав Гаральд. — Іду в світ і ти почуєш про мої подвиги і мої перемоги. Тоді повернуся до тебе. Жди мене!

Гордий вікінг відвернувся і рвучко вибіг з кімнати. Єлисаветка всміхнулася. Хотіла бачити його сміливим і звиятним, не дармо ж з роду в рід казали князі:

— Від предків дістали ми хоробрість!

Вона підійшла до вікна. Саме дружина лицарів очікувала Гаральда. Він скочив на коня і глянув востаннє у вікно княжої палати.

— Прощай! — тихо прошепотіла Єлисаветка і майнула рукою. Додолу злетіла тендітна мережана хустинка.

Гаральд підхопив подарунок і сховав його на грудях. Гукнув на дружину і лицарі пігналися кінями в сторону ляцької брами.

Минали дні, минали тижні і місяці. Єлисаветка сумувала за золотоволосим вікінгом, але вістки від нього не мала. Вже вернувся з походу на Візантію її рідний братчик князенко Володимир, уже вернувся воевода Вишата, який ішов пішки зі своїм військом.

Знову прийшла весна. Тоді до князівни прибув сторонній купець з далеких полудневих країн. Він розклав перед Єлисаветкою дорогі прикраси, золоті ковтки і нашійники з самоцвітами.

— Оце золото і жемчуги, панночко, певно вам сподобаються. Але чи не кращою для вашого серця буде пісня моя?

І він торкнув струн лютні і заспівав:

— Гуляє мій корабель по бурхливому морі, і біліють дикі скелі Сіцилії. Корабель виноситься угору на хребтах немалих хвиль: спадає додолу як хижий птах на здобич. Море хоче проглити його, і вітри ламають щогли, але він випливає знову, а на ньому стоять нерухомо лицарі — дружина моя. Мало хто відважиться плисти кораблем по страшних хвилях сіцилійського моря, що його небезпеки ще давні латини оспівали у своїх піснях. Але ми плили туди!

А все ж дівчина, князівна українська з золотою короною і многими жемчугами, погордила моїм коханням!

Задумалася Єлисаветка і сльози станули їй в очах. Вона відвернулася, щоб їх непомітно ветерти. А коли глянула, купця вже не було, залишив тільки у дарі свій дорогий крам. Аж тепер Єлисаветці пригадалось, що бачила того купця поміж дружинниками Гаральда.

Ще гірше затушила тепер князівна. По ночах ввижалися їй страшні примари, що гнали за білими кораблями. Бачила як вмирили лицарі з усміхом на устах, так само як у далекому поході дружинники її братика Володимира і воеводи Вишати. Знала це від брата. Він оповідав їй, як гриміли мечі по шоломах, як мчали коні і орли далеким клекотом звали звірів на кривавий пир. Ввижалися їй райські острови, на яких співають таємничі сирени. Тоді моряки ховаються і затикають вуха, щоб їх не причарували своєю піснею. Тільки один з них лишився на палубі, але казав себе туго прив'язати до щогли. Читала про це у старій книзі.

Знову по тижнях прибув мандрівний трубадур у Київ і так заспівав князівні:

— Кількома мистецтвами можу пишатися: вмію складати пісні до чутливих тонів лютні, кую з заліза пишну зброю, слухають мене морські хвилі, коли пливу по їхніх хребтах; вмію ховатися по льоду і бігаю по снігу на лещатах. Об'їджаю найдикіші, найбільш полохливі коні, вмію уставляти військо до бою і кидаю списом найкраще з усіх лицарів світу. А все ж дівчина, князівна українська з золотою короною і многими жемчугами, погорджує моїм коханням!

І тепер здавалось Єлисаветці, що бачила цього трубадура серед дружинників Гаральда.

—————

Згодом чужинні купці, лицарі і мандрівні люди почали приносити вістки про славного таємничого лицаря, що пішов на сам кінець світу, у страшні і невідомі країни. Він побував серед велетнів з одним оком

посередині чола, що могли, стиснувши долоню, змінити людину. Переходив країни пусті, де вогонь сірчаний жер землю. Розбив непоборних сарацинів, що мали криві й гострі шаблі і ними сікли лицарську броню. Заходив у країни, в яких таємничі жерці вміли пускати омани бісівські на людей і чинити різні куглярства й чари.

Хижі птахи налітали на нього, щоб виклювати йому очі. На морю стрінув хмару страшну, яка, спустившись на воду, смоктала море у гору, аж під небо, а з тим підносила кораблі з людьми, кидала їх і розбивала.

Підходили до нього гієни, звірі такі, коли спав у пустелі. Вони перекликувалися людськими голосами і кликали його:

— Гар-ральд, Гар-ральд!...

Був у країні кентаврів, звірів, що мають на шиях людські голови, а тіло і ноги як в осла.

Бачив птахів-пеліканів: коли їхні діти мертві, вони клюють собі груди, спускають кров свою на дітей, і вони оживають.

Був на службі царя Босфорського, бував у країні каліфів, розбив страшних і немилосердних сарацинів. Став він відомим у світі і коли про нього говорили, то звали його Гаральд Сміливий.

Знову прибули співці і співали:

Родився я у скелястій країні над суворим морем, де ляпляндці роблять луки з найтвердішого дерева, де човнами розбивають хвилі, де радість находять у бренькоті тятиви. Підводні скелі зрадливо торощать кораблі, а вікінги шоломами вичерпують воду, що заливає човни.

У світі бував я у бою з трандами, а їх тьма тьменна. Змагався з дротгейнами, а їх було сто на одного.

А все ж дівчина, князівна українська з золотою короною і многими жемчугами, погордила моїм коханням!

—————

Тим часом сталася важна подія: Син половецького хана захотів одружитися з Єлисаветкою. Він похвалювався, що вб'є Гарольда, а як князівна не схоче його, піде на Київ війною.

Ярослав Мудрий довго радився із своїми воєводами і боярами, що їм діяти. Було тоді у звичаю женитися і видавати дочок за чужинних королів і князів. Зміцняв у такий спосіб великий князь українську державу. Сама княгиня була шведського королівського роду. Анночку саме обіцяли французькому королеви. Приїжджали послы від шведів і з німецьких країн, і так постав великий союз дружніх народів, яких посвоячила велика і славна Україна.

Вільною залишилась тільки Єлисаветка. Чи не краще таки видати її за половецького ханенка? Забезпечити собі дружбу і цього східнього народу. Хто знає де Гарольд і чи повернеться він у Київ?

— Ні, ні, не хочу! — мовила Єлисаветка і гляділа у золотий туман, що вкривав далекий шлях, мріяла про золотий від сонця корабель про далекі країни і міста, які здобуває Гаральд.

Бачила його очима душі, як він гордо споглядає перед себе, суворий і мужній. А вона смаглява і струнка, слухала голосів далекої флейти і цитри, вдихала уявні соляні вітри моря і благала:

— Приїдь, приїдь уже!

Єлисаветка вірила, що краще для її батьківщини буде союз з Норвегією, ніж із мандрівним і невірним плем'ям половців.

Тоді половецький ханенко рушив війною. Великий бій тривав два дні і дві ночі. На полі бою визначився своєю мужністю лицар, якого досі ніхто не бачив. Він шукав ханенка. І, стрівнувши його під половецькими бунчуками, викликав на двобій.

Рушили оба супротивники один проти одного. Вдарила сталь об сталь,гнулися панцирі і знову наступали лицарі. Врешті ханенко захитався. На його устах появилася струмок крові.

Половецькі війська, побачивши невдачу свого начальника, побігли у степ. Невідомий лицар скинув шолом. Це був Гаральд. Він наказав взяти раненого ханенка у Київ і лікувати його рани.

В той час Єлисаветка з жалю і розпуки тяжко захворіла. Не знала ще про бій і про те, що шляхом на Київ верталася вже українське військо.

Найвизначніший лікар княжого двора не відступав від Єлисаветки ні вдень ні вночі. Давав їй найдорожчі ліки з зел, викопаних у свято-іванську ніч, а помічниці курили коноплі, щоб відігнати недугу.

Другого дня принесли Єлисаветці радісну вістку. Пополудні князівна почувалася краще. Одягнула свою найбагатшу сукню і зі скарбниці вибрала золоті оздобы, які залишив їй таємничий купець. Коли у дверях кімнати станув Гаральд. Єлисаветка кинулась йому назустріч.

Увечері того дня прибули посли з далекої Норвегії. Вони прохали Гаральда, щоб став королем і засів на батьківському престолі.

Привіз Гаральд великі багатства і поклав перед Єлисаветкою. Були там діядеми і ковані золоті ланцюжки, медальйони і різьби з нової кости. І дарував усе те Єлисаветці.

Тепер, разом з великим князем вирішили, що Гаральд поїде зараз же у Норвегію, і ставши королем, повернеться забрати Єлисаветку. Так і сталося. За той час готовили на княжому дворі два весілля. Друге було для половецького ханенка, який вилікувався від ран і полюбив дочку боярина Вишати, Божену.

Гучні були обидва весілля. Було там гостей багато. Королевичі і княжата з усього світу з'їхалися на той час в Київ. Були тут славні чужинні роди, ранконціф, венеци, генуезці, вікінги, шотляндці і данці. А з наших сиділи за столами ославлені в боях князі українські, бояри Розграй, Борис, Буйтур, Ждан, Лют і Гудима. Були теж княжни Анна, Квітослава, Лада і Оля. Але найщасливіші були Єлисаветка і Гаральд, Божена і її ханенко.

Так то було колись. Радість була, бо великою була Україна, мужні і сміливі її сини і доньки. І буде таке щастя знову між нами, коли Україна стане вільною і незалежною.

ПЕДАГОГІЧНИЙ КУРС — ЛІТО 1958 р.

Ціль: фахова допомога вчителям Рідних Шкіл. Час тривання: 7—19 липня 1958 (два тижні). Місце: зала УНО — 297 Коледж вул., Торонто, Онт. Програма:

1. Обговорення програм навчання і виховання (обсяг і зміст); а) релігія — 4 години, б) українська мова, класи 1-4 — 4 год., в) українська мова, класи 5-6 — 4 год. г) українська мова, вищі курси — 4 год., г) історія України — 4 год., д) географія України — 4 год., е) культура — 2 год., е) мистецтво — 2 год., ж) шкільні імпрези — 2 год.) і—

2. Дидактичні вказівки (правила, засоби, методи, закони навчання).

3. Письмові вправи і їх оцінка (система маркування).

4. Адміністративні поради (денники, каталоги, свідоцтва).

5. Зв'язок Рідних Шкіл з ОУПК. — 1 година.

6. Співпраця шкіл із молодечими організаціями — 1 година.

Для обговорення тем, названих в т. 2, 3 і 4, передбачається по дві години, разом — 6 годин. Усіх годин на курсі — 36.

Об'єднання Українських Педагогів Канади

ПЕРША УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ В ТОРОНТІ

ROGERS DAIRY LTD.

доставляє

ДО ДОМІВ, КРАМНИЦЬ, РЕСТОРАНІВ, ПЕКАРЕНЬ і т. п. високоякісне молоко, різнопроцентову сметанку, а зокрема молочні вироби на європейський спосіб.

Все те виробляємо під досвідченим проводом інж. А. Паля.

459 Rogers Road

Toronto, Ont.

RO 9-7193

Що молодь думає про сьогоднішній світ

Тема дуже складна. Маю сумнів, чи навіть людина, що присвятила б багато часу цій проблемі, змогла б дати на це задовільну відповідь. Тим тяжче мені.

Я зустрічаюсь з молоддю в трьох середовищах: у школі, на курсах українознавства і в Пласті. У загальному не бачу помітних ріжниць між молоддю усіх цих середовищ. Для них усіх, мені здається, світ дуже обмежений. Це лише маленький кусник світу, в якому вони змушені жити, вчитися, поборювати життєві труднощі. Часом сумують, часом бавляться. Цей світ можна б навіть територіально докладно означити, від вулиці такої до такої то. Про цей світ молодь багато не думає. Він є, який є. І з цим треба погодитись.

Та, крім нього, є ще й другий світ, про який молодь знає з преси, радія, телевізії: це війни, революції, нещасливі випадки, злочини, нові незвичайні винаходи тощо. Цей світ змушує молодь думати про дорослих. Поза малими виїмками вони не виглядають ані надто добрими, ані надто мудрими.

Є ще й третій світ, який манить молодь і до нього вона прямує. Цей світ буде кращий іліпший, та не належить він до теми, бо це завтрішній світ.

Віра Любинська

Життя у нашій школі

У школі "Harbord Collegiate Institute", до якої я ходжу, існує дуже багато різних клубів, як от клуб сигналізації, першої допомоги тощо. Але не буду їх описувати, бо до них не належу. Не вистачило б на це часу і цілого тижня. Кожний вибирає собі надпрограмові зайняття до вподоби. Так зробила і я.

У понеділок, коли більшість мої товаришок спокійно споживає обід, я поспішаю, бо наша дружина грає відбиванку. Вівторок це більше виповнений день, бо в обідню пору маю пробу оркестри, тому що кожної середи граємо у великій шкільній залі, де сходиться ціла школа. Наша оркестра виступає цього року з концертом у залі "Месі-Гол".

Після оркестри біжу аж на третій поверх, беру книжки і якраз на дзвоник вбігаю до кляси. Після скінчених лекцій, о годині пів до четвертої, коли більшість товаришок спішить додому, для мене ще день не скінчився. Малий гурток, бо тільки дванадцять на цілу школу, і я з ними, вправляємось в плаванні під акомпаньямент музики. Готуємось до попису у лютому.

Наступного дня, у середу, відбувається проба хору. До хору належить близько двох сот студентів. Співаємо пісень із кінофільмів, опер і опереток. Після навчання в школі, у середу, відбиванка. У четвер — знов оркестра, а п'ятницю — плавання.

Більше не пишу, бо може хтось подумати, що тільки стогну і переборщую. Але так не є. Пишу саму тільки правду і не скаржусь, бо ні до оркестри, ні до хору ніхто не приневолює ходити. Сама ходжу, бо все це дуже люблю.

Орися Буцик

У НАС І В СВІТІ :

КРИЗА В КАНАДІЙСЬКОМУ ШКІЛЬНИЦТВІ

Підчас дискусії над престольною промовою в сенаті, сенатор Василь Вал заявив, що Канада та інші західні держави відстали від советів у науковій ділянці. Снатор Вал, сам за фахом педагог, заявив, що криза канадійського шкільництва криється в тому, що вона не дає змоги здібній молоді розвивати наукові й технічні здібності. Він пропонує створити 10 мільйонів фонд на 5 тисяч державних стипендій здібним учням.

І М АМЕРИЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗМІНИ...

Два члени американського кабінету домагаються зміни шкільної системи, щоб можна збільшити кількість науковців. Один радить щоб більше навчано математики і точних наук, а другий, щоб навчано молодь фахів, зв'язаних з обороною країни.

Як видно, ці панове хочуть збільшенням матеріалізму зовсім убити духовність. Забувають, що не техніка, але незломна віра і велика ідея перемагають у змагу на довшу мету!..

ЧИ ДОВЕТЬСЯ УСПІХУ?

Президія КУК у Вінніпегу передала королівській комісії своє звернення про впровадження навчання укр. мови в манітобських середніх школах. Звернення вручив королівській комісії сенатор Вал та ред. Іван Сирник. Редакція бажає манітобцям доброго успіху!

НЕ РАКЕТИ НА МІСЯЦЬ, АЛЕ НАСАМ-ПЕРЕД ШКОЛИ!

А. Е. Стівенсон, промовляючи на конференції батьків і виховників в Нью-Йорку, гостро скритикував уряд през. Айзенгавера, що акредитував великі суми грошей на будову ракет на місяць та автострад, але не призначив фондів на будову шкіл.

ЦЕ ТАК В АМЕРИЦІ

Давид Сарноф, голова Радійової Корпорації Америки, власник кількох почесних докторатів (гонорів кауза) і ре-

зервовий генерал, щойно тепер дістав диплом закінчення середньої школи (гай скул), хоче приватно вивчив електроінженерію.

ВАКАЦІЙНІ КУРСИ

У липні та серпні ц. р. відбудуться літні курси української мови та літератури для вчителів рідних і державних шкіл. Курси улаштовує Літня Школа Манітобського Університету у Вінніпегу. По закінченні курсу та складенні іспитів учасники курсів дістають повний академічний кредит.

МЕЦЕНАТИ НЕ ПЕРЕВЕЛИСЯ...

Популярний в США д-р О. Сас-Яворський, що здобув найвищу нагороду в телевізійному виступі (\$128.000) за прекрасне знання американської історії, пожертвував на будову модерної української школи св. Юра в Нью-Йорку \$30.000. Честь гоїному жертводавцеві!

ПОМЕР ПРОФ. О. ТЕРЛЕЦЬКИЙ

Зі Львова прийшла вістка, що 13-го лютого ц. р. помер на 85-му році життя заслужений український педагог, історик і громадський діяч, проф. О. Терлецький.

ПРОФ. Б. БАРВІНСЬКИЙ НЕ ЖИВЕ

Зі Львова наспіла вістка, що там помер 8-го лютого проф. Богдан Барвінський, український історик і автор низки наукових праць.

ЧЕСТЬ ЇМ ЗА ЦЕ!

Монреальський кардинал Поль-Еміль Леже, англіканський єпископ Джон Діксон і рабін С. Гершорн підписали заяву, в якій закликають уряд Канади захищати неморальні видання й вистави, бо — як дуже влучно відмічено в заяві, — "масове розповсюдження безсоромних видань зруйнує душу цілого молодого покоління Канади."

ДОБРЕ СКАЗАНО!

Одна з газет в США подає, що в Америці професори бояться ректора, ректор шкільної ради, шкільна рада батьків, а батьки дітей. Тільки діти нікого не бояться...

ЦІННІ СЛОВА НОБЕЛІВСЬКОГО ЛАВРЕАТА

Славнозвісний американський повістяр, Вільям Фолкнер, заявив на літературному семінарі Принстонського університету, що: "Згідно з моєю думкою, школи стають щораз більше організаціями, в яких діти проводять час і не турбують батьків." Далі він заявив, що велике число батьків зовсім не цікавиться дітьми, а діти після навчання не мають жодної опіки й відповідного заняття. На ці глибокі думки повинні звернути увагу й українські батьки.

"ВИХОВНИЙ" ВПЛИВ КІНО

У Нью-Йорку, п'ятнадцятилітній хлопчина, викинений за погану поведінку зі школи, приманив солодощами семилітню дівчинку на дванадцятий поверх кам'яниці і скинув її вниз, на вулицю. Дитина згинула. На запитання, чому це він зробив, — відповів, що хотів бачити, чи дійсно дівчинка падатиме так само, як це він часто бачив... у кіно.

ВСЕ Ж НА ЛИХО Є СПОСІБ!

П'ять літ тому філадельфійська дільниця при вул. Френклін мала під оглядом молодечої злочинності перше місце. Завдяки праці громадського комітету цієї дільниці з особливим вкладом українців та порторіканців, стан ґрунтовно змінився і дільниця з першого місця під оглядом злочинності перейшла на восьме. Відповідна опіка над молоддю згаданого комітету довела, що зла є на те, щоб з ним боротися і його перемагати.

ЧИ ВАШІ ДІТИ ТЕЖ БАВЛЯТЬСЯ "В ЛІКАРЯ"?

У Ванкувері п'ятеро дітей (від трьох до п'ятих літ) знайшли на дорозі дуже небезпечні пілюлі, що їх загубив листоноша, і, забавляючися "в лікаря", з'їли сто пілюль. На щастя, їх забрали швидко до лікарні і врятували від смертного отруєння. Будьте обережні з усіма ліками, бо діти залюбки все коштують, а це може бути причиною важкої хвороби, а то й смерті.

ДОБРИЙ ЗАДУМ!

Українці в Англії (Манчестер) скликали нараду в справі заснування укра-

їнської гімназії. Члени СУБ-у і батьки підготували на цю мету плян збіркової акції. Бажаємо нашим братам добрих успіхів у цьому ділі.

УКРАЇНСЬКА МОВА У ШКОЛАХ АЛЬБЕРТИ

Відділ едмонтонського КУК на чолі з п. Д. Янда подав Королівській Комісії петицію в справі навчання української мови в школах Альберти. Українські церкви та інші організації внесли в тій справі такі ж петиції. Бажаємо успішних вислідів у цьому великому ділі!

А ЧИ В АМЕРИЦІ ІНАКШЕ?

Посол до німецького парламенту, Закман, простудював 400 фільмів, що їх висвітлено минулого року в Німеччині. Він ствердив, що ці фільми показали 310 убивств, 405 випадків подружньої зради, 105 грабункових нападів, 624 ошуканств, 54 вимушень та 34 підпали. Проаналізувавши американські минулорічні фільми, теж дійшли 6 ми до такого висліді. До чого це доводить молодь — усім нам добре відомо, тому треба подумати, як повести проти цього боротьбу.

МУДРЕ РІШЕННЯ ВАТИКАНУ!

Апостольська Столиця вирішила піддержувати окреме навчання хлопців і окреме дівчат. Щоправда, дозволено й коедукацію, але відмічено, що дівчата сидітимуть осібно, а хлопці теж осібно, як теж повинні бути інші виходи для дівчат, а інші для хлопців. Не допустимо спільне виконання руханкових вправ. Святіший Отець заявив, що коедукація впливає від'ємно на моральність і юнацьку психіку в шкільному віці.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ФІЛЬМ ПРО ГЕТЬМАНА МАЗЕПУ

Відомий українському громадянству фільмовий директор Євген Деслав приготує випуск українського фільму "Мазепа у світовому мистецтві". Фільм матиме пояснення, як пише нам п. Є. Деслав, в українській, англійській, французькій та еспанській мовах. Для цієї справи твориться відповідний комітет, який про все інформуватиме українське громадянство.

ДУМКИ

в справі організації Українського Університету ім. гетьмана І. Мазепи в Канаді

Перша Всеканадійська Конференція в справах освіти в Оттаві, що недавно відбулася, висунула чимало серйозних пропозицій, зокрема: "Посилити дослідження в напрямі використання радіо і телебачення у навчанні"...

Та сама конференція щодо навчання чужих мов ухвалила: "увести навчання другої мови дуже рано (в початковій школі)". Цією другою мовою може бути і мова батьків-українців — українська.

Однак конференція не спинилася над питанням про організацію в Канаді національних шкіл окремих народів на швейцарський лад, що сприяло б збереженню національних і культурних традицій народів, які входять до складу населення Канади. Це питання для налагодження взаємин Канади з Україною нині і в майбутньому має особливе велике значення. На жаль, нині справа стоїть так, що, на думку генерального секретаря централі Наукового Товариства ім. Шевченка — проф. Володимира Кубійовича "за десять років українська наука на еміграції перестане взагалі існувати". Під українською наукою він розумів науки, що стосуються духовного життя кожного українця та загалом цілого українського народу: історія, археологія, етнографія, літературознавство, мовознавство, історія українського мистецтва, історія українського права та інші соціально-гуманістичні науки.

Взагалі у нас перед очима сталася в державах вільного світу, передовсім — в Північній Америці духовна революція: шкільна молодь і дорослі відійшли від старих метод навчання, побудованих на слуханні живого слова і перейшли на методи новіші, виховно активніші — на телебачення, кіно, радіо. Зміна метод потягнула за собою і зміну авторитетів. Авторитет і впливи професури та вчителів дуже підупав, а натомість зріс авторитет телебачіння і кінових режисерів та акторів, кабареових співаків

і куплетистів, спортових дружин і гравців. Упав авторитет батьків, а зріс авторитет товаришів.

Але кожна метода — це тільки засіб, на самоціль, не мета. Метода може однаково добре служити так доброму, як і злому. Добрий чи злий вплив на душу людини залежить передовсім від програми, від змісту того, що несе метода. Отже, треба добре старе вино влити в нові міхи. Треба правдиву науку, здорову інформацію подавати через телебачення, кіно, радіо. Передовсім — знання з царини українознавства. Яко першу спробу застосування нових виховно активніших метод до українознавства я запропонував 250-ліття з дня смерті гетьмана Івана Мазепи (2 жовтня 1959 р.). Цей мій план, надрукований, як дискусійні статті: в щоденнику "Америка" — в ч. ч. 19, 20, 21 за 1958 р. під заголовком: "Чверть тисячеліття Мазепинства" і в щоденнику "Свобода" — в ч. ч. 35, 36, 37 за 1958 р. під заголовком "Мазепинські Ювілеї". Він викликав прихильну редакційну статтю в газ. "Америка", ч. 30 за 1958 р. і прихильну відповідь М. Прасіцького в ч. 33 газ. "Америка", де особливо підкреслюється значення Мазепинського фільму та мандрівного театру ім. ІІ Мазепи з мазепинським репертуаром.

Тому вважаю конечним заснування великої дрібноакційної спілки для продукування українських історичних (чи ширше — виховно-освітніх) науково-об'єктивних фільмів (повно й короткометражних) — для кіна й телебачення під назвою "Україсторфільм" і прошу українські учительські громади допомогти реалізації цієї ідеї.

Разом із тим вважаю за доцільне звернути увагу українських учительських громад на питання шкільної (чи ширше — виховно-освітньої) кінематографії та шкільної (виховно-освітньої) телебачення, на організацію й методику цих метод навчання. Оскільки в школах для підготовки кваліфікованих

учителів таких дисциплін ще не запроваджено — пропоную організувати літні (феріальні) курси модерних метод навчання, із включенням до програми цих курсів методики кіна, телевізії і радіо. Пропоную дати назву цих курсів: "Курси ім. гетьмана І. Мазепи".

В дальшому ці курси могли б розгорнутися в українську високу школу українознавчо-педагогічного характеру чи навіть в "Український Університет ім. гетьмана І. Мазепи" з факультетами: українознавчим, педагогічним, дво-

ма теологічними і, можливо, — факультетом "економічних, суспільних і політичних наук".

Оскільки справа організації університету — це є рівночасно і велика політична справа, — конче потрібно спочатку зацікавити нею політичних діячів та репрезентантів, як от міністер Стар-Старчевський, посли й сенатори до федерального й провінціальних парламентів, голова УКК — о. д-р Василь Кущнір та інші політичні й громадські діячі.

ЗАВ'ЯТТЯ ЧИ СПОКУСА САМОВИПРАВДАННЯ?

Під таким заголовком появилася в Парижі 1956 р. книжка нарисів з суспільного життя пера Євгена Онацького, видання "Першої Української Друкарні" у Франції.

Ця книжка — одна з тих, що їх у нас наче не запримічують, здебільшого промовчують, навіть не реєструють у бібліографічних кутках. Чому так діється — не тут місце писати. А втім, відповідь на оте "чому" дає таки сама книжка, яка наче лянцетом хірурга розрізує ряд суспільних пістряків у нашому українському житті й показує їх погубну отруйність для національного організму.

Здоров'я, духове здоров'я національного організму — мета цієї книжки. І така ж, по суті, мета нашої національної педагогіки, отож книжка заслуговує на особливу увагу кожного, хто має будьяке відношення до справ виховання і вона повинна знаходитися в бібліотеці учителя, і пластового, суміського чи іншого виховника.

Не легко в нашій дійсності сповнитися почуттям сатисфакції, і коли таке цінне почуття дають, як кожна високоякісна книжка, власне нариси, скажім краще, есеї Є. Онацького, — то не можна не висловити авторові шанобливої подяки за цю виїмкову і на свій лад дуже відважну в наших умовах книжку. А відвага говорити непідкупне й нефальшоване слово правди (власне правди!) — це таки сьогодні рідкісна прикмета. Деваляція, особливо друкованого слова, яке стало в великій частині сучасного світу, і аж надто часто

стає і в нас, в силу невпорядкованих еміграційних відносин, зняряддям у руках усякого роду, просто кажучи, жонглерів і шарлатанів, ота деваляція будить і загострює справу власне на такі появи, як студії-есеї Є. Онацького.

Ось есеї п. з. "Поверховність", "Потреба розуміння", "Почуття відповідальності", "Новітні фарисеї", "Суспільний пістряк", "Спокуса самовиправдання", "Пилатизм" і тд. Хто уважніше додивляється до сучасного нашого життя (та й не тільки нашого!), зокрема до деяких наших "універсального" типу журналів і пресових органів, зразу збагне просто трагічно-гостру актуальність стверджень автора. Кілька уривків-цитат хай говорять безпосередньо його мовою: "Немає більш згубного й небезпечного, як вихід поверховних людей на поле суспільної праці й політики, де так багато речей видаються зовсім не такими, як вони в дійсності. Про це дбають чужа ворожа пропаганда і свої доморослі демагоги. Боротьба з ними важка і непоплатна, бо вони зручно використовують поверховність загалу, що не хоче і не має можливості вглиблюватися в стан речей і знаходити їх справжню вартість. Загал в тому не винний, що він поверховний, — таким його творить сучасне, надто динамічне, життя, — але ті, що вибиваються нагору, ті, що претендують його вести, творять величезний злочин, якщо цю поверховність загалу для своїх особистих цілей і амбіцій використовують, представляючи стан речей не таким, яким він є, а таким, як комусь хочеться... А це ми бачимо,

у нас, на жаль, на кожному кроці. Треба мати багато громадської мужності й чесности, щоб з тим успішно боротися."

"Можна жити в найкращих умовах сучасного комфорту, що в них усе життя котиться ніби на колесах, чи летить ніби на крилах, і все ж поводитися в житті, як та горіла, чи той останній дикун, що не зазнав ніякого морального виховання, — для нього існує закон тільки власного розуміння тої чи іншої справи."

"У зв'язку з страхом непопулярности та спрагою популярности, запанував тепер у нас в небувалий ще спосіб деманіми фразами, ніколи не турбуються горія та блеферство, що сиплячи голоспро дійсну правду, про змалювання дійсного стну речей. А тим часом хто ж не знає, що й найменшої справи, — не то державної чи загально-національної — не можна направити, якщо ми не знаємо її дійсного стану."

"Дослідники сучасної кризи духової культури й цивілізації однозгідно стверджують, що рівнобіжно з занепадом особистої моралі й громадської етики занепадає й почуття особистої та громадської відповідальности, що тісно в'яжеться з поширенням матеріалізму та обезціненням людської особистости."

"Точиться в світі страшна боротьба між силами любови й силами ненависти, між силами Христа й силалми Антихриста і найбільчіше спостерігати, як багато у нас людей, самі того не розуміючи, сіють тут жакливу, підступну ненависть, що прибирає на себе машкару любови..."

Оцих кілька цитатів навели ми не випадково. Хоч вони ствердження здебільшого відомих пістряків нашого сусп. життя, але тим більше вони важливі,

і можливо найглибше, усвідомлення всієї погубности існуючого стану це головний шлях до хай повільнішого, але ступнево уздоровлювання нашого суспільного організму. Без цього уздоровлювання загрожує організмові в найкращому випадку злиденне животіння, а від нього близький ступінь до мертвоти.

Ми могли б навести ряд прикладів-фактів з нашого суспільного життя, які ілюстрували б ствердження автора, але це зовсім зайво. Факти аж надто добре відомі, тільки ж лихо в тому, що бракує в нас — як твердить автор, — громадської мужности й чесности, щоб з ними успішно боротися. Але ще гірше лихо тоді, коли своєрідна диктатура не тільки поверховности - півграмотности, але звичайного шарлятанства, або, — як каже автор, — горіли-дикуна, коли занепад особистої моралі й громадської етики, коли найзвичайніший обман, фальш, невідповідальність намагаються стати... чеснотами і врешті... дістають право горожанства, ба, навіть признання! А вже найгірше лихо, коли бакцилі розкладу передістаються в організм молодого покоління. І тут власне одне з найважливіших завдань наших педагогів і виховників: не тільки навчати, а й виховувати, передусім виховувати наших майбутніх членів суспільства без пороків батьків.

Важке завдання, але — невідомне. Сповняти це завдання допоможе в невеличкій мірі власне книжка Є. Онацького, якої багатство і цінність думок ми тут тільки дуже частково навели, залишаючи повне обзнайомлення з ними в безпосередній зустрічі читача з цією небуденною в нас сьогодні появою.

Б. Г.

ЗАГАДКИ

Не сорочка, але шита
Полотном бува покрита,
Хоч не кущ — листочки має,
Не людина, а навчас.
(єжжину)

Це не яблучко, не грушка.
А поглянеш — мов ріжок:
Зверху жовте, а м'якушка —

Прямо з медом пиріжок.
Прибува з країн південний,
Радо всі його беруть,
Для потреб своїх щоденних —
Зразу шкуру обдеруть.

(нанан)

Подав Б. Федчук

ЗАХИСТ ВІД СОНЯШНИХ УДАРІВ

Улітку наша молодь радо забавляється на свіжому повітрі. Свіже повітря, забави та купіль вельми для дітей корисні. Що правда, слід мати на увазі, що життєдайне соняшне проміння може бути й шкідливим. Маємо на увазі соняшні удари, що так часто трапляються в гарячі, соняшні дні. Шкідливими в даному випадку бувають як соняшна спека, так і ультрафіолетове проміння. Особливе ультрафіолетове проміння дуже небезпечне для здоров'я. Воно впливає шкідливо на шкіру і весь організм, підвищуючи обмін речовин, а також викликає укладання пігменту на поверхні шкіри для захисту від надмірного впливу цього ж проміння, і то не тільки в дітей, але й у старших.

Сильне діяння ультрафіолетових променів викликає подразнення або й запалення шкіри. Тоді на поверхні шкіри з'являється почервоніння й міхурці, які через деякий час злущуються.

Соняшна спека може довести до перегрівання організму, що знову спричиняє подразнення мозку і мозкових оболонок. Як наслідок відчувається

біль голови, а часом і втрату притомності.

Для захисту від соняшних ударів добре одягати дітей в суконочки чи убрання білого кольору, який відбиває ультрафіолетове проміння. На голову обов'язково треба дати шапку чи капелюх. Добре теж час від часу митися в холодній воді.

А найважливіше для захисту від соняшних ударів — не перебувати зовсім на палючому сонці. Спершу дозволяється десять хвилин, опісля, треба добре викупатися й побути деякий час в тіні. Час перебування на сонці можна з кожним днем збільшувати. Опалюючись на сонці, добре натерти себе вазеліною чи кремом і повертатися на всі боки, щоб рівномірно загоріти на сонці.

Якщо хтось дістане соняшний удар, то занесіть його в тінь, а до голови прикладайте холодні оклади. Добре теж давати пити холодні напої. У випадку втрати притомності, треба звернутися до лікаря.

Медичний Дорадник

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ:

ВП. Пане Редакторе!

Нещодавно дістав я перше число журналу "Рідна Школа". Після докладного прочитання в мене виринули ось такі думки:

1) Потреба такого журналу давно давана "Рідна Школа" заповнить важливу вала себе боляче відчуті. Вами редакція прогалину нашого культурно-виховного сектора.

2) Перше число мабуть не схопило всіх питань і тому в мене насуються ось які пропозиції для введення в журналі: а) огляд і оцінка фільмів — як для кінотеатрів так і телевізорів, б) огляд і оцінка чужомовної літератури для старших і молоді, в) куток порад фахівців з медицини, педагогіки та інших знань, г) листування передплатників з редакцією (дружувати речі цікаві

для ширшого загалу), г) мовний куток, де були б коротко подані практичні поради, д) лаконічні звітування про нове в науці та техніці.

Думаю, що такі кутки немало оживили б і спопуляризували наш журнал.

На закінчення додам, що Ваша важка праця в наших невідрадных умовах знайде належне зрозуміння і повну піддержку загалу.

За Ваш труд над виданням "Рідної Школи" прийміть мій щирий подив і глибоке признання.

Д. П. Ч.

Редакція з повною увагою розглянула Ваші цінні думки і вміру можливостей будемо їх реалізувати в журналі "Рідна Школа".

За Редакцію В. Л.

Е. ДУМИН, С-КА

Чоловічі, жіночі
і дитячі убрання.

552 Queen St. W. EM 4-4726

Toronto, Ont.

ЮРІЙ ПАВИЧ

поручає

смачні ковбаси,
шинки й вудженини

809 Queen St. W. EM 4-0658

Toronto, Ont.

**1166-1188 Dundas St. W.
Toronto, Ont. LE 6-1196**

"OLYMPIA"

РЕСТОРАН І ДЕЛІКАТЕСИ

Смачні страви. Добірні вудженини

484 Queen St. W. — UN. 1-0024

Toronto, Ont.

ALPHA FURNITURE CO.

Українська крамниця меблів і домашнього устаткування. Має на складі всякого роду меблі, телевізори, радія, холодильні й печі, по дуже поміркованих цінах.

Уділяємо довгореч. кредиту.

**735 Queen St. W. — Tel.: EM 3-9637
Toronto, Ont.**

Українська Аптека Недвідських

SANITAS PHARMACY

**204 Бетерст Ст. — EM 3-3746
Торонто, Онт.**

Висилаємо ліки до всіх країн світу, на бажання летунською поштою.

Д-р Ст. КУЧМЕНДА

Загальні, дитячі і шкірні недуги

312 Bathurst St. — Tel.: EM 8-3204

Toronto, Ont.

ЛЕВ ЛИТВИН

Адвокат і нотар

575 Queen St. W. — Tel.: EM 6-7040

(над "Аркою")
Toronto, Ont.

РІДНА ШКОЛА — журнал культури й виховання. Появляється раз у місяць за виїмком липня й серпня. Видає Об'єднання Українських Педагогів при співучасті українського організованого вчителства у вільному світі. Ціна одного примірника 25 ц. Річна передплата: В Канаді — \$2.00, поза Канадою — \$2.50. Редагує колегія. Відповідальний редактор д-р В. Луців. Адреса редакції: "Ridna Schkola", 39 Indian Rd., Toronto 3, Ont., Canada. Адреса адміністрації: Mr. E. Sklebkowych, 215 Marguaretta St., Toronto, Ont., Canada.